

Ministermøder 1900-1901, Konsejlspræsident Hannibal Sehesteds optegnelser, VIII + 118 s.; Ministermødeprotokol 1901-1905, Konsejlspræsident J. H. Deuntzers referater, VIII + 93 s.; Ministermødeprotokol 1905-1908, Konsejlspræsident J. C. Christensens referater, VII + 202 s. – alle tre ved Poul Erik Olsen, Rigsarkivet, G.E.C. Gad 1992.

Som et skridt på vejen til efterhånden at få offentliggjort samtlige ministermødereferater fra århundredskiftet frem til 1940 foreligger disse tre små bind fra tiden lige før og efter systemskiftet. Kortfattede indledninger og særdeles nyttige navneregistre er udgiverens bidrag, men ellers har opgaven været overkommelig. Læseren kan glæde sig over, at I. C. Christensen førte en letlæselig pen i sin afskrift af Deuntzers og i sin egen mødeprotokol – begge udgivet i facsimile. Fremgangsmåden er naturligvis i enhver henseende i sin orden. Sehesteds optegnelser foreligger maskinskrevet, men man skal faktisk se nærmere på »typografien« for at konstatere, at der også her er tale om facsimile. Det er nemlig ikke anført, at den forhenværende konsejlspræsident selv sad ved tastaturet.

Anders Monrad Møller

JANNI ANDREASSEN: Mylius – Portræt af en myte, København, Gyldendal 1992. 208 s., 248 kr.

I sin nye bog fortsætter Janni Andreassen den beskrivelse af især Mylius Erichsen, som hun offentliggjorde i 1984 under titlen: Nye slædespor. (Anmeldt i Historie, Jyske Samlinger 1985 s. 145). Den handlede om den såkaldte litterære Grønlandsekspedition 1902-04. Denne gang er beskrivelsen udbygget med Mylius Erichsens barndom, studierne i København, giftermålet med Marie Lesse inklusive hans korte affære med en yngre dame, indtil hun kasserede ham, og tilbagevendelsen til Marie. I den anden ende er beskrivelsen udbygget med Danmarksekspeditionen 1907-08 til Nordøstgrønland, som Mylius Erichsen ledede, og som kostede ham, Høeg Hagen og Jørgen Brøndlund livet. Årsagen var, at dette slædehold fandt og udforskede en dyb fjord ved Nordostrundingen, Danmarks Fjord, og derfor kom for sent af sted til at løse holdets egentlige opgave, at undersøge, om Peary-kanalen virkelig gennemskar det nordligste Grønland. De fik konstateret, at det gjorde den ikke, men de blev på tilbagevejen fanget af den korte arktiske sommer, hvor farbarhed og fangst er stærkt forringet.

Metoden er den samme som blev brugt i 1984. Mange og lange citater fra dagbøger, private breve og især Mylius Erichsens trykte produktion bliver forbundet med fortællende tekst. Egentlige analyser er der ingen af og problemstilling ikke heller. Det nærmeste er tentative spørgsmål: var det fordi Mylius Erichsen selv ville have æren af at finde Peary-kanalen, at han alligevel trods det sene tidspunkt gik vestpå og ikke hjemad, som egentlig aftalt? Det må læserne sikkert godt tænke for forfatteren, uden at hun selv vil sige det.

Portrættet af Mylius Erichsen er ikke lobhudlende. Der er også eksempler på hans arrogante selvhævdelse og selvrådige handlemåde, der kunne bringe andre mennesker i fare. Men forfatteren har dog sympati for sin »myte«. Når han med rastløs energi kastede sig ud i nye store planer, før de hidtidige var bragt til

afslutning, kommenterer hun undskyldende: »Der er så meget andet, der skal passes«. Passivkonstruktionen løfter ansvaret for valg af opgaver af Mylius Erichsens skuldre. Han forsøgte jo blot at løse dem, der var.

Axel Kjær Sørensen

KARL MOLIN: Omstridd neutralitet. Experternas kritik av svensk utrikespolitik 1948-1950. Stockholm, Tiden 1991. Ill., 109 sider, SEK 150.-.

Karl Molin, der er docent ved Historisk Institut på universitetet i Stockholm, har begået en bemærkelsesværdig letlæst men fagligt absolut vægtig bog. Hans bog er samtidig det første synlige resultat af den omfattende udforskning af svensk neutralitetspolitik, dens udformning og implikationer i årene under den kolde krig, der gennemføres i Sverige netop i disse år.

»Omstridd neutralitet« er ikke et oversigtsværk om Sveriges udenrigspolitik i årene 1948-50 – og gør heller ikke krav på at være det. Molin koncentrerer sig derimod om to aspekter, som – han mener – tidligere er blevet overset. Det ene er selve forholdet mellem embedsmændene og den politiske ledelse. Det andet er de indenrigspolitiske faktoreres betydning for den førte udenrigspolitik, her eksemplificeret ved den svenske regerings initiativ til forhandlinger om et skandinavisk forsvarsforbund i 1948.

Forfatteren sandsynliggør, at det var tendenserne i den svenske opinionsudvikling, der var afgørende, da den svenske regering i påsken 1948 forlod den traditionelle neutralitetspolitik til fordel for den tilsyneladende håbløse plan om et skandinavisk forsvarsforbund. Derved lægger han afstand til og perspektiverer den traditionelle opfattelse, der har været, at svenskerne ændrede politik på grund af nervøsiteten for den stigende vestorientering i norsk udenrigspolitik.

Selv om dette ikke var klart set i skandinavisk frøperspektiv, forstod Foreign Offices' Northern Department udmærket de svenske motiver. Etherington-Smith anfører således i et minute den 19. juni 1948 (FO 371/71445) foruden den voksende svenske uro for Norges vestorientering netop hensynet til den indre opinion: med et øje til valget ville den svenske regering »create the impression«, at den var »anxious for Scandinavian military cooperation, but were unable to make progress owing to the obstructive attitude of their neighbours«.

Særlig interessant er Molins analyse af embedsmændenes og eksperternes betydning for og indflydelse på den politiske beslutningsproces. Gennem udnyttelse af bl.a. de vigtigste aktørers dagbøger og private arkiver viser Molin, hvordan der efterhånden blev opbygget en modstand i ekspertmiljøet mod den svenske udenrigsminister Östen Undéns neutralitetslinje. Denne uvilje blev almindeligvis – men efterhånden ikke nødvendigvis – fremført i uofficielle fora. Eksempelvis polemiserede den tidligere kabinetssekretær i udenrigsministeriet, i 1948-49 ambassadør i New York, Erik Bohemann med fremtrædende erhvervsfolk, journalister og udenlandske diplomater, mens den svenske forsvarsstab, med den svenske armés øverstbefalende Helge Jung i spidsen, bevidst udviklede dystre militærstrategiske scenarier, der beskrev hvilke forfærdelige konsekvenser, en fastholdelse af den officielle neutralitetslinje ville få for Sverige.

Denne manglende overensstemmelse mellem embedsmændene og den politiske ledelse kan ses som et element i den kamp mellem den socialdemokratiske